

วารสาร นาคบุตรปริทรรศน์ Nakhawat Parit Journal

ISSN 3027-7779 (Online)

ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2569 Vol. 18 No. 1 January - April 2026

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช 1 หมู่ 4 ต.ท่าจิว อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80280
Research and development institute Nakhon Si Thammarat Rajabhat University 1 Moo 4, Tha Ngio, Mueang, Nakhon Si Thammarat 80280

Received: October 22, 2024

Revised: March 18, 2026

Accepted: April 2, 2026

การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายเพลงบอก ในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Building Cooperation and Networks for Pleng Bork
in the Pak Phanang River Basin, Nakhon Si Thammarat Province

ปราณี จุลภักดิ์*

กัญจน์จิรี แสงวงการ

เดโช แชน้ำแก้ว

ไหม่ บัวบาล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author) E-mail: pranee9459@gmail.com

Pranee Junlapak*

Kanjaree Sawangkarn

Daycho khaenamkhaew

Mai Buaban

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการอนุรักษ์เพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) สร้างกลไกความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายเพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 28 คน ประกอบด้วย กลุ่มศิลปินเพลงบอกลุ่มน้ำปากพนัง กลุ่มปราชญ์ชุมชน กลุ่มภาครัฐและเอกชน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มย่อย โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการวิจัย ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสังเคราะห์ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์เพลงบอกและการสร้างกลไกความร่วมมือของเครือข่ายในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษา พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์เพลงบอกผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศิลปินเพลงบอกสู่เยาวชน การเข้าร่วมและสนับสนุนการแสดงเพลงบอกในงานประเพณีและกิจกรรมของชุมชน รวมถึงการส่งเสริมให้เยาวชนเข้าร่วมการแสดงและการแข่งขันในเวทีต่าง ๆ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ เห็นคุณค่า และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) กลไกความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายเพลงบอกในพื้นที่ เกิดจากความร่วมมือของ 3 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน โดยมีการประสานความร่วมมือระหว่างศิลปินเพลงบอก ปราชญ์ชุมชน สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และฝึกอบรมเยาวชน ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการถ่ายทอดเพลงบอกในชุมชน โดยความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และศิลปินพื้นบ้าน เพื่อพัฒนาและสืบทอดองค์ความรู้สู่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรสนับสนุนการสร้างเครือข่ายและเวทีการแสดงเพลงบอกในชุมชน พร้อมทั้งใช้สื่อเทคโนโลยีในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เพื่อขยายการรับรู้และการมีส่วนร่วมของสังคม

คำสำคัญ: เพลงบอก; เครือข่าย; กลไกความร่วมมือ

Abstract

This qualitative study aimed to: 1) examine the conservation of *Pleng Bork* (a traditional form of southern Thai folk storytelling) in the Pak Phanang River Basin, Nakhon Si Thammarat Province; and 2) develop cooperative mechanisms and networks for *Pleng Bork* in the same area. The key informants consisted of 28 participants, including *Pleng Bork* artists from the Pak Phanang River Basin, community scholars, and representatives from both public and private sectors. Data were collected through in-depth interviews and focus group discussions, using interview guides and focus group protocols as research instruments. The data were analyzed using content analysis to synthesize key themes related to the conservation of *Pleng Bork* and the development of cooperative mechanisms and networks in the Pak Phanang River Basin.

The findings revealed that: 1) public participation in conserving *Pleng Bork* was demonstrated through knowledge transmission from artists to youth, participation in and support for performances in traditional and community events, and the promotion of youth engagement in performances and competitions, with support from local and relevant agencies fostering learning, appreciation, and the continuation of local cultural heritage; and 2) cooperative mechanisms and network development in the area were established through collaboration among three sectors: public agencies, local administrative organizations, and the community sector, involving

coordination among artists, scholars, educational institutions, and related agencies, as well as knowledge transfer activities and youth training programs. It is recommended that community-based learning and transmission centers for Pleng Bork be established, through collaboration among local administrative organizations, schools, and folk artists, to ensure continuous knowledge development and transmission to youth. In addition, network development, performance platforms, and digital media dissemination should be strengthened to enhance public awareness and participation.

Keywords: *Pleng Bork*; Networks; Cooperative mechanisms

บทนำ

เครือข่ายเป็นการเชื่อมโยงคน กลุ่ม หรือองค์การที่สมัครใจจะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีเป้าหมายและวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบภายใต้โครงสร้างของเครือข่ายที่มีความเป็นอิสระและเท่าเทียมกัน (Hongchayangkun & Thiangcharoen, 2009) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาพลเมืองในยุคปัจจุบัน เพราะการนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้คนจากหลากหลายภาคส่วนสามารถนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานของอัตลักษณ์และภูมิปัญญาของสังคม (Changkwan-yuen, 2017) กล่าวว่าการอนุรักษ์และการพัฒนาสามารถทำควบคู่กันได้ หากมีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเข้ากับการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเหมาะสม ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมจึงเป็นภาพสะท้อนของประวัติศาสตร์และบทบาทของสังคม อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดความรู้ ทักษะ และคุณค่าที่หล่อหลอมวิถีชีวิตและอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน

นครศรีธรรมราช เป็นเมืองที่สำคัญและยิ่งใหญ่มาแต่โบราณ เคยเป็นศูนย์กลางทั้งด้านการปกครอง ศาสนา และวัฒนธรรมของภูมิภาคภาคใต้ วิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับศาสนา ความเชื่อ และการจัดงานประเพณี พิธีกรรม และกิจกรรมของชุมชน ส่งผลให้เกิดการส่งสมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบวรรณกรรมลายลักษณ์และวรรณกรรมมุขปาฐะ เช่น เพลงร้องเรือ ปริศนาคำทาย บทกลอนพื้นบ้าน มหรสพพื้นบ้าน ภาษิตชาวบ้าน นิทานพื้นบ้าน และเพลงบอก (Damsri, 2016) ซึ่งเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะประเภทหนึ่งที่มีลักษณะเด่นด้านฉันทลักษณ์ การขับร้อง และการโต้ตอบเชิงปฏิภาณไหวพริบ นิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนและตอนกลาง โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช (Phuchadapirom, 2011) เพลงบอกมักปรากฏในงานประเพณีและกิจกรรมของชุมชน เช่น งานบุญเดือนสิบ งานบวชนาค หรืองานเทศกาลของหมู่บ้าน โดยการขับร้องจะสะท้อนเรื่องราววิถีชีวิต เหตุการณ์ในชุมชน ตลอดจนสอดแทรกคติสอนใจและอารมณ์ขัน ทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความสนุกสนานและการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชน นอกจากนี้เป็นความบันเทิงแล้ว เพลงบอกยังมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านจำนวนมากเริ่มถูกลดบทบาทลง การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มลดลง แม้ว่าหลายภาคส่วนจะพยายามดำเนินการอนุรักษ์ในรูปแบบต่าง ๆ ก็ตาม บางครั้งความพยายามดังกล่าวอาจไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากขาดผู้สืบทอด ขณะที่ความผูกพันและความตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมในหมู่คนในพื้นที่เริ่มลดน้อยลง เกิดภาวะจิตจางและเลือนหายไปตามกาลเวลา ในขณะเดียวกัน ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นผ่านนโยบายการอนุรักษ์ พื้นฟู และต่อยอดวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งใช้วัฒนธรรมเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Ministry of Culture, 2025) ภายใต้บริบทดังกล่าว การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายจึงนับเป็นแนวทางสำคัญในการเชื่อมโยงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมกับผู้คนในชุมชน เมื่อเกิด

การรวมตัวและทำงานร่วมกัน องค์ความรู้ ทักษะ และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมจะได้รับการถ่ายทอดและสืบทอดอย่างต่อเนื่อง เสมือนการต่อชีวิตให้กับมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้น ทั้งนี้ ศิลปวัฒนธรรมจะยังคงมีพลังและคุณค่าได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อยังคงเชื่อมโยงกับผู้คน โดยเฉพาะคนในพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่ความใกล้ชิด ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และการตระหนักถึงความสำคัญในการหวงแหนและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนต่อไป

ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเรื่องการสร้างความร่วมมือและเครือข่ายเพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภายใต้วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์เพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง และเพื่อสร้างกลไกความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายเพลงบอกในการสร้างพลเมืองและสำนักท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง โดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบมาสู่การจัดเก็บและเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์ให้เกิดสำนักท้องถิ่น ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการต่อยอดทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการบริการวิชาการทางวัฒนธรรม และสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการอนุรักษ์เพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. การสร้างกลไกความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายเพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลเชิงลึก (in-depth Study) ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 28 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มศิลปินเพลงบอกลุ่มน้ำปากพนัง จำนวน 9 คน มีเกณฑ์การคัดเลือก คือ การเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ศิลปินเพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช อายุ 18 ปีขึ้นไป ที่ทำการแสดงอยู่ในชุมชนมาไม่น้อยกว่า 10 ปี เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเรื่องเพลงบอกเป็นอย่างดีและยินดีเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย
2. กลุ่มปราชญ์ชุมชน จำนวน 3 คน มีเกณฑ์การคัดเลือก คือ การเลือกแบบเจาะจงผู้สูงอายุและผู้นำชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความรู้เรื่องเพลงบอกและทำงานร่วมกับศิลปินเพลงบอกของกลุ่มแม่น้ำปากพนัง โดยมีความรู้เกี่ยวกับเพลงบอกมาไม่น้อยกว่า 5 ปี จนมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และยินดีเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย
3. กลุ่มภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1 คน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 5 แห่ง จำนวน 5 คน และเครือข่ายโรงเรียน 10 แห่ง จำนวน 10 คน มีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เลือกแบบเจาะจงบุคลากรที่มีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 5 ปี และยินดีเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) พัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นแนวคำถามในการสนทนากลุ่มย่อย โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์เพลงบอก 3) กลไกความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายเพลงบอก 4) ฐานข้อมูลบริบทชาวเพลงบอกในลุ่มน้ำปากพนัง และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะ

กระบวนการเก็บข้อมูล การศึกษาเอกสาร งานวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาบริบทวิถีวัฒนธรรมเพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากนั้นเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกต

การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย ร่วมกับภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงาน วัฒนธรรม โรงเรียน และศิลปินเพลงบอก เพื่อนำข้อมูลมาศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพลงบอก การสร้าง เครือข่ายความร่วมมือ และจัดทำฐานข้อมูลบริบทชาวเพลงบอก ก่อนนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลตาม ประเด็นการวิจัย ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์เพลงบอก ซึ่งครอบคลุมการร่วมศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล 2) กลไกความร่วมมือและการสร้าง เครือข่ายเพลงบอก ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายร่วม การพัฒนาแผนปฏิบัติ การส่งเสริมบทบาทของเครือข่าย การสื่อสาร และการสนับสนุนทรัพยากร ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลาย เช่น ภาคประชาชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานวัฒนธรรม โรงเรียน และศิลปินเพลงบอก รวมทั้งเปรียบเทียบข้อมูลจากวิธีการเก็บข้อมูล ที่แตกต่างกัน ก่อนนำมาสังเคราะห์และสรุปผลการวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. การอนุรักษ์เพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพลงบอก โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลและสถานการณ์ชุมชน เพลงบอกเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของภาคใต้ โดยเฉพาะในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีศิลปินเพลงบอกหลายท่านได้รับการส่งเสริมและยกย่องจากกระทรวง วัฒนธรรมให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สะท้อนถึงคุณค่าและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมดังกล่าวในระดับชาติ การส่งเสริมเพลงบอกดำเนินการผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ การฝึกอบรมเยาวชน การจัดเวทีประกวดในเทศกาล สำคัญ และการแสดงในโอกาสต่าง ๆ นอกจากนี้ ครูเพลงในชุมชนยังมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดและสืบทอด เพลงบอก โดยทุ่มเทในการฝึกฝนให้นักเรียนในโรงเรียนและเยาวชนในชุมชน ส่งผลให้เพลงบอกยังคงได้รับความ นิยมและสืบทอดอย่างต่อเนื่องในพื้นที่

1.2 การวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ ชุมชน ครูเพลง ครูในโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกัน สะท้อนปัญหาและอุปสรรคของการอนุรักษ์เพลงบอก เช่น ข้อจำกัดด้านงบประมาณ จำนวนครูเพลงหรือศิลปิน พื้นบ้านที่ลดลง และความสนใจของเยาวชนที่เปลี่ยนไปตามกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่ โดยข้อมูลดังกล่าวถูกนำมาใช้ ประกอบการกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์เพลงบอกของชุมชน

1.3 การเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาและการวางแผน ชุมชน สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ กลุ่มศิลปินเพลงบอก ได้ร่วมกันวางแผนส่งเสริมการอนุรักษ์เพลงบอก โดยกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม เยาวชน การจัดการแสดงในงานประเพณี และการประยุกต์เพลงบอกเข้ากับกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความสนใจของคนรุ่นใหม่

1.4 การดำเนินการตามแผน หน่วยงานในพื้นที่ โรงเรียน ศิลปินเพลงบอก และประชาชน ได้ร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนด เช่น การจัดการแสดงเพลงบอก การเข้าร่วมการแข่งขันในเวทีต่าง ๆ และการใช้ เพลงบอกเป็นสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการท่องเที่ยวของชุมชน ส่งผลให้เพลงบอกเป็นที่รู้จักและได้รับความ สนใจจากคนในพื้นที่มากขึ้น

1.5 การติดตามประเมินผล การติดตามและประเมินผลดำเนินการร่วมกันระหว่างชุมชน สถานศึกษา และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าเด็กและเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการแสดงเพลงบอก ซึ่งช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และก่อให้เกิดความร่วมมือของเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการสนับสนุนการอนุรักษ์เพลงบอกอย่างต่อเนื่อง

2. การสร้างกลไกความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายเพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่

2.1 การร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายของเครือข่าย การกำหนดจุดมุ่งหมายของเครือข่ายเน้นการสร้างเวทีให้เด็กและเยาวชนได้แสดงเพลงบอก เพื่อสร้างอาชีพ รายได้ และทุนการศึกษา นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาความรู้และทักษะในระดับประถมศึกษาไปจนถึงอุดมศึกษา โดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น เด็กเยาวชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

2.2 การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เป้าหมายของเครือข่ายคือการรวบรวมนักเรียนและปราชญ์ชาวบ้าน สืบทอดเพลงบอก จัดหาเวทีการแสดง และส่งเสริมบทบาทการเรียนรู้ เช่น ในหลักสูตรท้องถิ่นของแต่ละโรงเรียน นักเรียนสามารถแต่งบทและแลกเปลี่ยนครูฝึกเพื่อพัฒนาทักษะด้านเพลงบอก ซึ่งมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสืบทอดการแสดงเพลงบอก

2.3 การสร้างและพัฒนาแผนปฏิบัติ เน้นการนำเพลงบอกไปบรรจุในรายวิชาในสถานศึกษาและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถปฏิบัติและขยายผลการเรียนรู้ไปยังชุมชน การพัฒนาแผนปฏิบัตินี้มุ่งหวังให้เกิดการปฏิบัติจริงและส่งเสริมการสืบทอดการแสดงเพลงบอก

2.4 การส่งเสริมบทบาทและกระบวนการตัดสินใจของแต่ละกลุ่ม การส่งเสริมบทบาทให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และฝึกฝนเพลงบอกอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนและครูผู้สอน รวมถึงการสร้างเวทีการแสดงให้เยาวชนได้แสดงความสามารถ ซึ่งช่วยในการอนุรักษ์และสืบทอดเพลงบอกให้กับคนรุ่นใหม่

2.5 การพัฒนากระบวนการติดต่อสื่อสาร เน้นการใช้สื่อสมัยใหม่ เช่น YouTube, TikTok และ Facebook ในการประชาสัมพันธ์และฝึกปฏิบัติการแสดงเพลงบอก การพัฒนาเชื่อมโยงไปถึงการจัดประกวดแข่งขันและการแสดงในงานต่าง ๆ

2.6 การพัฒนาโครงสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เน้นการรวมกลุ่มปราชญ์ ครูเพลง และผู้สนใจในด้านเพลงบอก โดยเน้นการสอนและการถ่ายทอดเทคนิคที่มีความชำนาญ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการอนุรักษ์และพัฒนาการแสดงเพลงบอกอย่างยั่งยืน

2.7 การพัฒนาทรัพยากรและแหล่งทุนของเครือข่ายความร่วมมือ การสร้างแรงบันดาลใจและแบบอย่างที่ดีจากบรมครูและศิลปินช่วยส่งเสริมการแสดงเพลงบอก การจัดการแข่งขันและการสนับสนุนจากโรงเรียนและศิลปินพื้นบ้าน สามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะของเด็กและสร้างโอกาสในการแสดงเพลงบอกได้อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การอนุรักษ์เพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลและสถานการณ์ชุมชน การสนับสนุนและส่งเสริมเพลงบอกเป็นภูมิปัญญาของชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับการยกย่องจากรัฐบาล การแสดงเพลงบอกไม่ต้องการดนตรีหรือการแต่งหน้า แต่เน้นที่เนื้อเรื่องและคำคมที่ดึงดูดผู้ฟัง โดยมีการเรียนรู้และแสดงเพลงบอกในโรงเรียนและชุมชน ชุมชนให้โอกาสแสดงทักษะทางการแสดงโดยไม่จำเป็นต้องเรียกร้องสินจ้างรางวัล ทำให้เพลงบอกเป็นที่รู้จักและเป็นที่ชื่นชมในชุมชน การสื่อสารและความเข้าใจระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เด็กๆ ได้มีความมั่นใจและประสบความสำเร็จในการแสดงเพลงบอกได้มากยิ่งขึ้น ในขณะที่ 2) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุ การแสดงเพลงบอกเป็นที่ยอมรับในสังคม การจัดการแสดงเพลงบอกต้องพบกับปัญหาในการสนับสนุนและการเข้าถึงพื้นที่ในการแสดง การสนับสนุนจากครูหรือศิลปินชาวบ้านที่ชำนาญในการแสดงเพลงบอกจะช่วยให้การพัฒนาทักษะและเทคนิคการแสดงเพื่อประสบความสำเร็จและได้รับความนิยมจากผู้ชม การส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้ปกครองเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ฝึกเพลงบอกเป็นสิ่งสำคัญ อีกทั้ง 3) การมีส่วนร่วมในการเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาและการวางแผน เพื่อขับเคลื่อน

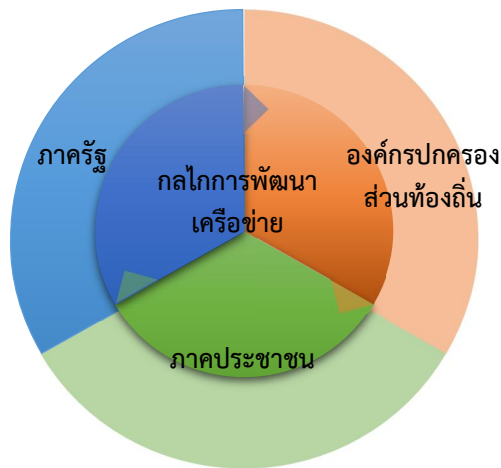

การแสดงเพลงบอกได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น โครงการนี้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในชุมชน มีการจัดงานแสดงหรือเข้าแข่งขันในงานกิจกรรมต่าง ๆ โดยเพลงบอกมีลักษณะหลายแบบ เช่น เพลงบอกลักษณะบอกเรื่องราวของต่าง ๆ การแข่งขันในอำเภอเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีหลังจากโควิด-19 เพื่อส่งเสริมการแสดงเพลงบอกและการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนและสร้างสังคมที่เชื่อมโยงและยั่งยืนในอำเภอหัวไทร พร้อมทั้ง 4) การมีส่วนร่วมดำเนินการตามแผน หน่วยงานในพื้นที่ได้ร่วมกันวางแผนและดำเนินโครงการ โดยใช้การแสดงเพลงบอกของเด็กและเยาวชนในพื้นที่เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของอำเภอหัวไทร ส่งผลให้กิจกรรมดังกล่าวเป็นที่รู้จักมากขึ้นในชุมชน ทั้งยังมีการจ้างแสดงและการจัดการแข่งขันเพลงบอกในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเพลงบอกมีรูปแบบหลากหลาย เช่น การบอกเล่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ การจัดการแข่งขันในระดับอำเภอนับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญหลังสถานการณ์โควิด-19 ที่ช่วยส่งเสริมการแสดงเพลงบอก การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในอำเภอหัวไทรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังต้อง 5) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล ส่งผลให้เด็กและเยาวชนในชุมชนและโรงเรียนเกิดความรู้จักและเห็นคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยการแสดงเพลงบอกเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว หน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้บรรจุการส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านไว้ในแผนปฏิบัติการ รวมทั้งสนับสนุนโครงการและกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสรียนรู้และแสดงเพลงบอกอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การส่งเสริมครูเพลงและปราชญ์ชาวบ้านยังช่วยยกระดับการนำเสนอเพลงบอก และก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการสนับสนุนการแสดงเพลงบอกในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phechtburi & Polamuangdee (2017) ที่ศึกษาเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอาบน้ำคั้นเพ็ญ ชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การเสวนาองค์ความรู้ประเพณีชุมชนสามเรือน องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการอนุรักษ์สายน้ำ ด้วยกระบวนการการสร้างความรู้สึกจิตสำนึก การพัฒนาการศึกษาชุมชน การมีส่วนร่วมแบบเครือข่าย และการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในชุมชน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาระหว่างภายในกับภายนอกชุมชน เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรเครือข่าย ที่สำคัญชาวชุมชนสามเรือนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากการเตรียมงานเชิงระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phuthet (2016) ที่ศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้ พบว่า เพลงพื้นบ้านในนครสวรรค์ที่ยังคงมีการเล่นอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ เพลงพื้นบ้านตำบลเขาทอง เพลงพื้นบ้านตำบลหนองกล้วย และเพลงพื้นบ้านตำบลเนินศาลา ซึ่งเทียบเคียงได้กับ “เพลงบอก” ในนครศรีธรรมราช โดยใช้เล่นในโอกาส คือ เทศกาลงานบุญ เทศกาลเพาะปลูก เทศกาลเก็บเกี่ยว และเพลงร้องหรือเล่นทั่วไปไม่จำกัดเทศกาล ก่อเกิดการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้และได้รับการถ่ายทอดความรู้และความเชื่อ เพื่ออนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ด้วยความมุ่งมั่นในการสนับสนุนและประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และการรับฟังผลตอบรับจากชุมชนและโรงเรียน การแสดงเพลงบอกในชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับอย่างแข็งแกร่งในชุมชน และยังเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงานศิลปะและวัฒนธรรมในชุมชนอย่างยั่งยืน

2. การสร้างกลไกความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายเพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เครือข่ายเพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังได้รับการสนับสนุนจากเด็ก เยาวชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสืบทอดเพลงบอกให้คงอยู่ต่อไป

ภาพที่ 1 กลไกการพัฒนาเครือข่ายเพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา: Junlapak, Sawangkarn, Khaenamkhaew & Buaban, (2024)

กลไกความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายเพลงบอกในการสร้างพลเมืองและสำนักท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ประกอบด้วย 1) การร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายของเครือข่าย เป็นวิทยากรที่สำคัญในการสร้างเครือข่ายการแสดงเพลงบอก เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสใช้ความรู้และทักษะในการแสดงเพลงบอกเพื่อสร้างอาชีพหรือรายได้ รวมถึงการศึกษาต่อระดับสูง และสร้างความต่อเนื่องในการแสดงเพลงบอก นอกจากนี้ยังเป็นทางเลือกในการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมในชุมชน การแสดงเพลงบอกเป็น "soft power" ที่สร้างความเชื่อมโยงในชุมชน และสามารถนำไปใช้สร้างความแตกต่างในสังคม การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันจากเด็กเยาวชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เป็นสิ่งสำคัญในการทำให้เพลงบอกมีอนาคตยั่งยืนในชุมชนและสามารถขยายต่อไปยังพื้นที่ใกล้เคียง การรักษาและส่งเสริมเพลงบอกในเครือข่ายเป็นการทำให้เกิดความต่อเนื่องในวัฒนธรรมและการแสดงเพลงบอกในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Sirirat (2024) ที่เห็นว่า soft power ถูกนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสร้างภาพลักษณ์ของประเทศต่าง ๆ การระบุเป้าหมายอย่างเป็นระบบผ่านการออกแบบให้เหมาะสมกับบริบท อีกทั้งยังต้องสอดคล้องกับคุณค่า อัตลักษณ์ และวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย ในขณะที่ 2) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เครือข่ายการแสดงเพลงบอกเป็นโครงสร้างที่มุ่งหวังในการรวบรวมนักเรียนและปราชญ์ชาวบ้านเพื่อกระจายกลุ่มให้กว้างมากขึ้น การส่งเสริมการสืบทอดเพลงบอกและท้องถิ่นได้ผ่านการจัดหาเวทีแสดงและลานวัฒนธรรม เป้าหมายของเครือข่ายคือให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ในการแต่งบทและมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรด้านครุฝึก เพื่อส่งเสริมการฝึกซ้อมและการแสดงเพลงบอกในระดับโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้ การทำให้เครือข่ายมีกลไกกลางที่ถูกฉันทลักษณ์มีความสำคัญ การร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และชุมชนเป็นสิ่งที่เน้น ความเข้าใจในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นปัจจัยสำคัญ การสนับสนุนและการพัฒนาการแสดงเพลงบอกต้องพิจารณาถึงความพร้อมและความสามารถของเด็กและเยาวชน การส่งเสริมโดยไม่กระทบหรือส่งผลเสียต่อเครือข่ายและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ 3) การสร้างและพัฒนาแผนปฏิบัติ ในการแสดงเพลงบอกในชุมชนและโรงเรียนมีความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้และความชื่นชอบในเพลงบอกของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ โรงเรียนและชุมชนจัดกิจกรรมเพลงบอกในรายวิชาหรือกลุ่มชมรมที่เด็กและเยาวชนสนใจ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และนำความรู้ไปต่อยอดในการปฏิบัติและนำเสนอให้คนในชุมชนรับรู้ เพลงบอกมีความสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมและเป็นบทเรียนประจำท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครู บุคลากร และชุมชนสนับสนุนการแสดงเพลงบอก โดยให้โอกาสในเด็กและเยาวชนแสดง

ความสามารถและความชำนาญของพวกเขา การสร้างและสนับสนุนเครือข่ายที่มีความหลากหลายในการสอนและเรียนรู้เพลงบอก ทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาทักษะและความสามารถในการแสดงเพลงบอกได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ นอกจากนี้ การสนับสนุนและสร้างเครือข่ายที่ดีจะทำให้เกิดความภูมิใจและความปลาบปลื้มให้กับเด็กและเยาวชน ครู ผู้บริหาร และผู้ปกครองในการสร้างชื่อเสียงและคุณค่าทางวัฒนธรรมในชุมชนและสังคมโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมถึง 4) การส่งเสริมบทบาทและกระบวนการตัดสินใจของแต่ละกลุ่ม การประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานเพื่อส่งต่อความสามารถในการแสดงเพลงบอกของเด็กและเยาวชน โรงเรียนสนับสนุนการฝึกปฏิบัติและนำเสนอเพลงบอก ตัวอย่างเช่น เด็กที่ไม่สามารถดนตรีได้สามารถแต่งบทและขอความช่วยเหลือจากครูหรืออาจารย์ โรงเรียนจะต้องส่งเสริมบทบาทเพื่อการเรียนรู้เพิ่มเติม เนื่องจากเด็กไม่ค่อยมีความรู้เรื่องวรรณกรรมท้องถิ่น การส่งเสริมนี้จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยหรือศิลปินชื่อเสียงเพื่อส่งเสริมความสนใจในการแสดงและช่วยในการสืบทอดความรู้ให้กับเยาวชน การทำเพลงบอกต้องมีเวทีการแสดงเพื่อประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างความสนใจจากผู้ชม นอกจากนี้ยังต้องเน้นในการใช้โซเชียลมีเดียในการโปรโมทงาน และสร้างความปลาบปลื้มให้กับผู้ที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุน เพื่อเสริมสร้างความมีเสน่ห์และปลูกกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนรู้สึกประทับใจและมีกำลังใจในการพัฒนาตนเอง ทำให้ทราบถึง 5) การพัฒนากระบวนการติดต่อสื่อสาร เพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมในการแสดงเพลงบอกจากการหนุนเสริมจากผู้นำชุมชน เด็กเยาวชน และผู้ประสานงานเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เพลงบอกไม่สูญหายไปในวันต่อไป โรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมการแสดงและช่วยสร้างเสริมความสนใจในการแสดงเพลงบอกของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังควรพัฒนากระบวนการติดต่อสื่อสารโดยใช้พื้นที่การแสดงและสื่อสมัยใหม่ เช่น YouTube, TikTok และ Facebook เพื่อสร้างความสนใจและประชาสัมพันธ์งาน เพลงบอกควรร่วมมือกับศิลปินที่มีชื่อเสียง เพื่อส่งเสริมการสืบทอดความรู้ให้กับเยาวชน นอกจากนี้ยังควรจัดการแข่งขันเพลงบอกและรับรางวัลเพื่อสร้างสนใจในการแสดงและโปรโมทงานให้กับผู้ที่สนใจ การนำเสนอเพลงบอกเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจความหมายของเพลงบอกและสนับสนุน ส่งเสริม รักษา และสืบทอดเพลงบอก เช่นเดียวกับ 6) การพัฒนาโครงสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนครูเพลงบอกที่มีความชำนาญในบางพื้นที่ การพัฒนาเครือข่ายนี้ควรร่วมความรู้จากปราชญ์และครู เพื่อเสริมสร้างเทคนิคและวิธีการในการนำเสนอเพลงบอกที่น่าสนใจ การทำโครงสร้างนี้จำเป็นต้องมีการส่งเสริมจากท้องถิ่น โรงเรียนทำหน้าที่ในการฝึกซ้อมและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน การไหว้ครูเพลงบอกเป็นประเพณีทางวัฒนธรรมที่สำคัญ เพื่อรักษาและสืบทอดให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชน การไหว้ครูเพลงบอกควรจะมีบายศรีและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลแก่ลูกศิษย์ คนในชุมชน และผู้ที่ให้ความเคารพนับถือในชุมชนนั้น ๆ การร่วมมือในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้และการแสดงเพลงบอกในชุมชน

นอกจากนี้ 7) การพัฒนาทรัพยากรและแหล่งทุนของเครือข่ายความร่วมมือ โดยการสร้างแรงบันดาลใจและแบบอย่างดีในการสนับสนุนเด็กและเยาวชน มีระดับบรมครูและศิลปินเพลงบอกที่เป็นแรงบันดาลใจและสร้างแบบอย่างในการแสดงเพลงบอก ศิลปินและครูเพลงบอกช่วยสอนและแบ่งปันเทคนิคต่าง ๆ ในการแสดงเพลงบอก การสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างโรงเรียน และการรวมตัวกับศิลปินและครูเพลงเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการแสดงเพลงบอก การจัดการแข่งขันเพลงบอกเพื่อส่งเสริมการแข่งขันและพัฒนาทักษะของเด็กโรงเรียนที่มีความพร้อมทางการแข่งขันและครูที่มีความรู้ความสามารถสามารถส่งเสริมและสนับสนุนในการแข่งขัน การสนับสนุนเด็กและชาวบ้านที่สนใจให้มีโอกาสเรียนรู้และแสดงเพลงบอก โรงเรียนและศิลปินพื้นบ้านมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้และการแสดงเพลงบอกของเด็ก ๆ ในชุมชน การหาเวทีการแสดงเพื่อสร้างโอกาสในการแสดงเพลงบอก โรงเรียนสามารถเข้าร่วมเหล่านี้ในตลาดน้ำหรืองานอื่น ๆ ที่จัดขึ้น ทำให้เด็กได้ประสบการณ์และพัฒนาการขึ้นในการแสดงเพลงบอก เครือข่ายมีเป้าหมายในการสนับสนุนการแสดงเพลงบอกในท้องถิ่น โดยไม่ให้อายุหาย พัฒนาทักษะและความเข้มข้นของการแสดงเพลงบอกและสร้างโอกาสในการแข่งขันที่ตลอดเวลา การรวมตัวของโรงเรียน ท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทุกคนในกระบวนการพัฒนา เพื่อให้มีการสนับสนุน

และเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและการศึกษาในท้องถิ่นโดยมีการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrasrisombhot (2021) ที่ศึกษาเรื่อง กลุ่มน้านครสวรรค์ : การสร้างเครือข่ายและการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสร้างเครือข่ายและการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาของวัดในกลุ่มน้านครสวรรค์ ต้องเกิดจากความร่วมมือ 3 ฝ่าย คือ 1) พระสงฆ์ หรือพระสังฆาธิการเจ้าอาวาส 2) ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลไวยาวังจร และ 3) ส่วนราชการ ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด กรมศิลปากร และมหาวิทยาลัยในจังหวัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jantanukul (2018) ที่ศึกษาเรื่อง การสร้างกลไกความร่วมมือเพื่อสืบสานและคุ้มครองภูมิปัญญาที่เป็นมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียนภาคพื้น : ไทย ลาว และกัมพูชา พบว่า กลไกความร่วมมือเพื่อสืบสานและคุ้มครองภูมิปัญญาที่เป็นมรดกทางสังคมและวัฒนธรรม เกี่ยวข้องกับนโยบาย ได้แก่ การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและสามารถดำเนินการได้จริง รวมถึงการทำให้เป็นวาระสำคัญขององค์กร เช่นเดียวกับ องค์กรภาครัฐ ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดการทำงานเชิงรุก ผลักดันนโยบาย และการรณรงค์ให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญา รวมถึงองค์กรภาคการศึกษา ได้แก่ การสร้างสร้างความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา การส่งเสริมการจัดศูนย์การเรียนรู้หรือศูนย์ผลงานด้านสังคมและวัฒนธรรม การส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และการประสานความร่วมมือกับภาคีอื่น ๆ และสอดคล้องการทำงานขององค์กรภาคประชาสังคม ได้แก่ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการทำหน้าที่พิทักษ์รักษาและเฝ้าระวัง อีกทั้ง องค์กรภาคประชาชน ได้แก่ การสร้างความเป็นตัวแทนหรืออาสาสมัคร การสร้างทายาททางวัฒนธรรม และการและถ่ายทอดภูมิปัญญา นอกจากนี้ยังมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรศาสนาหรือพระสงฆ์ ได้แก่ การปลูกฝังจิตสำนึกและส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

ทั้งนี้ กลไกความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายเพลงบอกในการสร้างพลเมืองและสำนึกท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็งและเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ผู้คนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมที่สนุกสนานและเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน เป็นโอกาสที่ชุมชนได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสที่ชุมชนสามารถเชื่อมโยงกับชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ อีกทั้งการแสดงเพลงบอกที่มีลักษณะท้องถิ่นเฉพาะตัวช่วยสร้างอัตลักษณ์และเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่นั้น ๆ โดยนำเสนอศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นผ่านทางเพลง ทำให้เป็นการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ กิจกรรมการแสดงเพลงบอก เป็นโอกาสที่นักเรียนและเยาวชนได้รับการฝึกฝนทักษะการแสดงและการเรียนรู้เรื่องศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากชุมชนและเป็นที่มาของรายได้สำหรับการแสดงเพลงบอกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้เพิ่มมูลค่าของท่องเที่ยวในพื้นที่และสร้างความภูมิใจในชุมชน จึงอาจจะกล่าวได้ว่า กลไกความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายเพลงบอก มีผลกระทบที่สำคัญต่อพัฒนาชุมชนและสร้างสรรค์พลเมืองในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช และช่วยให้ชุมชนนี้มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมที่น่าเรียนรู้และเพื่อความยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผลการวิจัยพบว่า การอนุรักษ์เพลงบอกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเกิดจากความร่วมมือของชุมชน โรงเรียน ศิลปินพื้นบ้าน และหน่วยงานในพื้นที่ โดยเฉพาะบทบาทของครูเพลงและเวทีการแสดงที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้

1. จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพลงบอกในชุมชน โดยความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อใช้เป็นพื้นที่ฝึกอบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ และพัฒนาทักษะการแสดงเพลงบอก

2. ส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้จากครูเพลงและศิลปินพื้นบ้าน โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรหรือครูพี่เลี้ยงในการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะการแสดงเพลงบอกให้กับนักเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3. จัดกิจกรรมการแสดงเพลงบอกอย่างต่อเนื่องในชุมชน เช่น ในงานประเพณี งานเทศกาล หรือกิจกรรมสำคัญของท้องถิ่น เพื่อสร้างพื้นที่การแสดงและกระตุ้นให้คนทุกช่วงวัยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพลงบอก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายเพลงบอกสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากได้รับการสนับสนุนด้านพื้นที่ แหล่งทุน และการสื่อสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้

1. สนับสนุนพื้นที่สำหรับการแสดงเพลงบอกในชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดพื้นที่สาธารณะหรือลานกิจกรรมสำหรับการแสดงเพลงบอก เพื่อเป็นเวทีให้ชุมชนและเครือข่ายได้จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ในการเผยแพร่เพลงบอก เช่น เว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการแสดง เชื่อมโยงเครือข่าย และสร้างการรับรู้ให้กับสังคมมากขึ้น

References

- Changkwan, P. (2017). *Cultural Concept*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Damsri, W. (2016). *Wat Phra Mahathat Woramahawihan image from oral literature*. Nakhon Si Thammarat: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. (in Thai)
- Hongchayangkun, K. & Thiangcharoen, P. (2009). *Network creation and Management*. Songkhla: Prince of Songkhla University. (in Thai)
- Jantanukul, W. (2018). Creating a Collaborative Mechanism for Preserving and Protecting the Common Social and Cultural Heritage Wisdom of ASEAN Mainland Region : Thailand, Laos and Cambodia. *Journal of Graduate School, Pitchayatat*, 13(2), 173-185. (in Thai)
- Ministry of Culture. (2025). *Ministry of Culture Policy*. Retrieved 2025, May 12, from <https://www.m-culture.go.th/th/master-plan>. (in Thai)
- Phechtburi, N. & Polamuangdee, B. (2017). Participatory Process to Preserve and Continue the Full Moon Bathing Culture in the Sam Ruan community, Phra Nakorn Sri Ayutthaya Province. *Area Based Development Research Journal*, 9(5), 404-419. (in Thai)
- Phrasrisombhot, S. (2021). Nakhonsawan River Watershed: Making Network and Cultural Heritage Management Based on Buddhism. *The Journal of Research and Academics*, 4(1), 37-46.
- Phuchadapirom, P. (2011). *Southern Entertainment Culture*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Phuthet, P. (2016). Conservation and Development of Folk Music Culture of Community based Learning. *Journal of MCU Social Science Review*, 5(3), 233-242. (in Thai)
- Sirirat, P. (2024). *Soft Power: A strategy to create added value for Thailand from Emotional Value*. Bangkok: National Innovation Agency Thailand. (in Thai)

ผู้เขียน

ดร.ปราณี จุลภักดิ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

E-mail: pranee9459@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัณฑ์จรี แสงการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

E-mail: nongtanongta@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดโช แขน้ำแก้ว

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

E-mail: Daycho_kha@nstru.ac.th

ว่าที่ร้อยตรีหญิงใหม่ บัวบาล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

E-mail: Mai_Bua@nstru.ac.th

